

Проведені нами дослідження, починаючи з 2013 року з визначення давності утворення синців у живих осіб з використанням дистанційної інфрачервоної термоскопії, за допомогою сучасних тепловізорів, показали достовірні зміни температурних показників у досліджуваних ділянках. Це дало змогу запропонувати певні діагностичні термометричні критерії для об'єктивізації давності утворення синців та показало доцільність таких досліджень.

Таким чином, виходячи з викладеного вище, можна зробити такі висновки. Застосування біофізичних методів дослідження разом з розробкою спеціальних комп'ютерних програм, аналізу даних дистанційної термометрії за допомогою сучасних компактних тепловізорів, здатні усунути проблему об'єктивного встановлення давності крововиливів у живих осіб в практиці судово-медичної експертизи. Перспектива подальших досліджень у цьому напрямку полягає в підвищенні якості судово-медичної діагностики тілесних ушкоджень м'яких тканин шкіри у живих осіб, визначенні та встановленні чітких термометричних, біофізичних ознак давності утворення синців, з наступною їхньою систематизацією та розробленням чіткого алгоритму судово-медичної експертизи.

Список використаних джерел:

1. Гофман Э. Учебник судебной медицины. Перевод с 3-го немецкого, дополненного издания. Под ред. проф. И. М. Сорокина. СПб. : Пантелев Л. Ф., 1887. 766 с.
2. Литвак А. Е. Определение давности кровоподтека методом электротермометрии. Судебно-медицинская экспертиза и криминалистика на службе следствия. Ставрополь, 1967. Вып.5. С.357–359.
3. Маркелова Н. Г., Витер В. И. Комплексная биофизическая диагностика давности образования кровоподтеков у живых лиц. *Проблемы экспертизы в медицине*. 2008 № 3. С.11–13.
4. Ананьев Г. В. Установление давности происхождения кровоподтеков методом термоэстезиометрии и термоалгезиометрии. Судеб, травматология и новые экспертные методы в борьбе с преступностью против личности. Каунас, 1981. С.12–13.
5. Блохин Ю. В. Модификация методик кожной термографии применительно к целям судебно-медицинского исследования кровоподтеков. *Второй Всесоюзный съезд судебных медиков* : тез. докл. М., Минск, 1982. С.152–154.
6. Кононова С. А. Диагностика давности телесных повреждений бесконтактным термометрическим методом : автореф. дис. ... канд. мед. наук: 14.03.02. Москва, 2010. 24 с.
7. Лунева З. М., Телюк А. А. Теньков А. А. Влияние некоторых факторов на выраженность реактивных изменений кровоподтеков. *Перспективы развития и совершенствования судебно-медицинской службы Российской Федерации* : материалы шестого всероссийского съезда судебных медиков (посвященного 30-летию Всероссийского общества судебных медиков). М. – Тюмень, 2005. С. 188–189.
8. Витер В. И. Бабушкина К. А., Вавилов А. Ю. О необходимости учета возрастных особенностей организма при установлении давности причинения кровоподтеков биофизическими методами. *Проблемы экспертизы в медицине*. 2005 № 3 (19). С.41–43.

УДК 340.66: 616–001.186–091.1

Каплуновський П. А., канд. мед. наук, доц., доцент кафедри Харківського національного медичного університету,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1828-1704>,
e-mail: petrkaplunovskiy@gmail.com

Ольховський В. О., д-р медичних наук, проф., завідувач кафедри Харківського національного медичного університету,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2843-2692>,
e-mail: prof_olkhovsky@ukr.net

Губін М. В., канд. мед. наук, доц., доцент кафедри Харківського національного медичного університету,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2383-3211>,
e-mail: n-gubin@ukr.net

Першина Л. В., лікар судово-медичний експерт відділу комісійних судово-медичних експертиз Харківського обласного бюро судово-медичної експертизи,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2956-1050>,
e-mail: sme_khntmu@email.ua

СУДОВО-МЕДИЧНА ОЦІНКА ОСОБЛИВОСТЕЙ ПРИЖИТТЄВИХ ТА ПОСМЕРТНИХ УШКОДЖЕНЬ НА ПРОМЕРЗЛИХ ТРУПАХ

У цьому році виповнюється 60 років з часу загальновідомої трагедії, яка розігралась у 1959 році в горах північного Уралу на перевалі, названим згодом ім'ям керівника туристів – перевал Дятлова [1]. Сьогодні ця подія увійшла в десятку найбільш містичних випадків, які траплялися по всьому світу і стала відомою всьому світовому загалу. Матеріали судово-

медичної експертизи та всієї справи зараз відкриті і вільно публікуються в Інтернеті. Звичайно, що подія набуває статусу містичної, коли люди не одержують від слідства достовірної й однозначної інформації – чому це трапилось, і від чого загинули дев'ять молодих людей?

В формуванні «містичності» даної події велику роль відіграли офіційні результати судово-медичної експертизи трупів замерзлих туристів. У цьому випадку судово-медичний експерт швидко та безапеляційно визнав прижиттєвим всі механічні травми (переломи ребер та перелом черепа), які знайшов у трьох з дев'яти трупів, підданих низькій температурі і дії талої води упродовж трьох місяців. До речі, ці три тіла були знайдені у травні місяці під товстим шаром талого снігу товщиною до чотирьох метрів в руслі струмка.

У трупів експертом були виявлені такі «смертельні» травми: на трупі дівчини – множинні переломи правих та лівих ребер по двом анатомічним лініям з крововиливом у м'язи. У плевральній порожнині встановлена рідка темна кров. На трупах двох чоловіків, у старшого за віком (37 років), – «смертельні» подвійні переломи правих ребер, також з крововиливом в навкружні м'язи і рідкою кров'ю у плевральній порожнині. У молодого чоловіка (23 роки) – складний перелом в правій скронево-тім'яній ділянці, який експерт називає водночас і вдавненням і осколковим, з крововиливом в правий скроневий м'яз і з розходженням уламків до 0,4 см. До речі, всі ці трупи були виявлені дуже близько один від одного на місці події і мали ознаки гниття, часткового скелетування і перебування у воді (мацерації).

Єдина монографія, присвячена питанню діагностики смерті від переохолодження, була видана понад 40 років тому (В. П. Десятов, 1977) [2]. Було встановлено, що зміни в тканинах трупів людей під час їх промерзання і наступного розморожування обумовлюються ступенем розвитку трупних явищ до часу промерзання тканин, також процесом кристалізації води та крові в тканинах і судинах. Після відтаювання тканин м'язи втрачають рідину і просичуються сукровицею, спостерігається гемоліз з одночасною імбібіцією оточуючих тканин.

У ході нечисленних наукових досліджень встановлено, що на трупах, які промерзли дуже швидко (упродовж перших годин після смерті) у м'яких тканинах можуть утворюватися крововиливи, які навіть можуть гістологічно не відрізнитися від прижиттєвих [3].

Також було визначено, що посмертні ушкодження черепа з розривом м'яких тканин і розходженням швів з однієї сторони пов'язані з наявністю головного убору або положення лежачи на боці, за рахунок нерівномірного промерзання тіла. В. І. Лисий підтвердив ці дані проведенням експериментів із навіть гнилісно зміненими трупами людей [4]. Вище наведені автори давали також методичні рекомендації щодо організації поступового розморожування тіл для аутопсії і забору ще нерозмороженого матеріалу для подальшого мікроскопічного дослідження прижиттєвості механічних ушкоджень.

Треба зауважити, що у 1959 році під час судово-медичної експертизи трупів туристів з групи Дятлова цих даних і методик дослідження прижиттєвості травм ще не було розроблено, що і викликало неоднозначне трактування результатів експертизи і висновків офіційного слідства широким псевдонауковим загалом.

Таким чином, виходячи з викладеного вище, ми звертаємо увагу вітчизняних науковців і фахівців з судової медицини до цієї проблеми. Треба сподіватися, що у ХХІ сторіччі будуть знайдені і використані ще більш сучасні методи дослідження при розробленні наукових критеріїв визначення прижиттєвості утворення механічних ушкоджень на промерзлих трупах людей. Також треба розвивати дослідження цих об'єктів з метою розроблення об'єктивних методів встановлення давності та реальної причини настання смерті при дії низької температури на тіло і тканини людини в умовах її швидкого переохолодження.

Список використаних джерел:

1. Кунцевич Ю. К. Перевал Дятлова. Исследования и материалы. Київ : Кабинетный ученый, 2016. 552 с.
2. Десятов В. П. Смерть от переохлаждения организма. Томск : Изд-во Томск. унив-та, 1977. 127 с.
3. Шигеев В. Б., Шигеев С. В. Очерки о холодовой травме. М. : Типография «August Borg», 2016. 528 с.
4. Лысый В. И., Чикун В. И. Судебно-медицинская диагностика посмертных повреждений черепа, возникающих при промерзании трупа. Красноярск : Изд-во КрасГМА, 2004. 160 с.